

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІПФ НАН України

д.ф.-м.н.

Олександр ЛЕБЕДЬ

«29» травня 2025 року

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
З ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НА ТРЕТЬОМУ РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
В ІНСТИТУТІ ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИКИ НАН УКРАЇНИ**

УХВАЛЕНО

Вченою радою ІПФ НАН України

протокол № 6

від « 29 » травня 2025 року

СУМИ – 2025

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. Положення про організацію освітнього процесу (далі – Положення) враховує Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти і є основним нормативним документом, що регламентує організацію та здійснення освітньої діяльності в Інституті прикладної фізики НАН України (далі – Інститут).
- 1.2. Організація освітнього процесу в Інституті здійснюється відповідно до Конституції України, Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII, законодавства України, нормативно-правових актів НАН України, МОН України. Певні питання організації освітнього процесу в Інституті регламентуються, уточнюються, деталізуються на підставі Статуту Інституту прикладної фізики НАН України та іншими нормативними документами, які разом з цим положенням складають нормативну базу організації освітнього процесу.
- 1.3. Метою освітньої діяльності Інституту є підготовка за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти висококваліфікованих і конкурентоспроможних на національному і міжнародному рівнях працівників професіоналів, здатних створювати сучасні наукові знання та іноваційні технології для наукових і освітніх установ та підприємств усіх форм власності.
- 1.4. Метою організації освітнього процесу є створення унікального освітнього середовища на засадах взаємної поваги і партнерства між здобувачами, науково-педагогічними працівниками та іншими стейкхолдерами, орієнтованого на задоволення потреб у розвитку, саморозвитку та самореалізації здобувачів, сприяння їх майбутнім кар'єрам та конкурентоспроможності на ринку праці для високотехнологічного та іноваційного розвитку країни, які здатні до свідомого суспільного вибору та сприяння сталому розвитку суспільства.
- 1.5. Загальні моральні принципи і правила етичної поведінки осіб, що працюють і навчаються в Інституті (далі – учасники освітнього процесу) визначає Етичний кодекс ученого України.
- 1.6. Інститут надає учасникам освітнього процесу можливість безоплатно навчальними приміщеннями, науковими лабораторіями, обладнанням, устаткуванням, а також бібліотечними й інформаційними ресурсами, навчальною, навчально-методичною та науковою літературою і іншими засобами навчання.
- 1.7. Мовою викладання в Інституті є державна мова. Застосування мов при викладанні дисциплін визначається Законами України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та «Про освіту». З метою створення умов для інтернаціоналізації освітньої діяльності Інститут може прийняти рішення про викладання однієї, кількох або всіх дисциплін, виконання індивідуальних завдань та проведення контрольних заходів освітньої програми однією із мов Європейського Союзу, за умови що всі здобувачі освіти, які вивчають відповідні дисципліни, володіють нею. У разі, якщо є письмове звернення від одного чи більше здобувачів, Інститут забезпечує переклад державною мовою.

1.8. Терміни в цьому Положенні вживаються у значеннях, визначених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», Довіднику користувача ЄКТС тощо:

академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та проведення наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень;

академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами;

академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час проведення педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їхніх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених Законом України «Про вищу освіту»;

акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності Інституту за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання;

вибіркові навчальні дисципліни, або дисципліни вільного вибору - це дисципліни, які вводяться закладом вищої освіти для здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями та спеціалізаціями, сприяння в організації індивідуальної освітньої траєкторії навчання здобувачів за обраними спеціальностями, більш повного задоволення освітніх і наукових потреб, що визначають характер майбутньої діяльності та сприяють академічній мобільності і формуванню його компетентності відповідно до вимог ринку праці.

вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти;

галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка;

гарант освітньої програми (керівник проектної групи, керівник освітньої програми) – науково-педагогічний або науковий працівник, який має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою до освітньої програми спеціальністю, приймає безпосередню участь у забезпеченні якості підготовки за освітньою програмою;

європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – це орієнтована на особу, яка навчається, система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою планування, надання, визнання, оцінювання і підтвердження кваліфікацій та освітніх

компонентів, ґрунтується на прозорості результатів навчання та навчального процесу і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС. Використання кредитів є обов'язковою вимогою при розробленні та акредитації освітніх програм.

здобувачі освіти (далі - здобувачі) – аспіранти, докторанти, інші особи, які здобувають освіту за будь-яким видом та формою здобуття освіти;

інститут – підрозділ, що об'єднує відповідні відділи та експериментальні лабораторії, які провадять освітню, методичну та/або науково-організаційну діяльність за певною спеціальністю (спеціалізацією) чи міжгалузеву групою спеціальностей і проводять наукові дослідження;

індивідуальний навчальний план аспіранта (ІНП аспіранта) є робочим документом, що містить інформацію про перелік та послідовність вивчення навчальних дисциплін, практичну складову підготовки фахівців, обсяги навчального навантаження із усіх видів навчальної діяльності, систему оцінювання. У ІНП аспіранта фіксується навчальна успішність здобувача протягом усього періоду навчання, результати атестації. Індивідуальний навчальний план складається на підставі робочого навчального плану і включає всі нормативні та вибіркові навчальні дисципліни з обов'язковим урахуванням структурно-логічної схеми їх вивчення.

кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 год.;

ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи проводити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності;

навчальний план - це нормативний документ вищого навчального закладу, який складається на підставі освітньо-наукової програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних (загальнонаукових та практики), та вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми та засоби проведення поточного і підсумкового контролю.

робочий навчальний план є нормативним документом вищого навчального закладу, що розроблений на базі навчального плану з урахуванням особливостей фахової підготовки, і визначає етапи навчального процесу в розрізі навчальних

семестрів за роками підготовки фахівців відповідного освітньо-наукового рівня, галузі знань, напряму підготовки (спеціальності, спеціалізації).

науковий працівник – вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством;

науково-педагогічний працівник – це особа, яка проводять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну) та організаційну діяльність.

науково-педагогічна діяльність – педагогічна діяльність в закладах вищої освіти (ЗВО), що пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю;

науково-технічна діяльність – наукова діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань для розв'язання технологічних, інженерних, економічних, соціальних та гуманітарних проблем, основними видами якої є прикладні наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки;

освітня діяльність – діяльність Інституту, що проводиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб;

освітньо-наукова програма (ОНП) – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність вивчення їх, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти;

освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що проводиться в Інституті через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості;

особа з особливими освітніми потребами – особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти;

програмні компетентності – набір ключових компетентностей, які повинна розвинути особа, що навчається, в рамках освітньої програми;

програмні результати навчання – визначаються Стандартом вищої освіти спеціальності, професійним стандартом (за наявності) та Інститутом і є узгодженим набором тверджень, які виражають, що здобувач повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми;

результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів;

спеціалізація – складова спеціальності, що визначається Інститутом та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти;

спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка; центри компетентностей – осередки практичної підготовки здобувачів певних спеціальностей;

стейкхолдери (від англ. Stakeholders) - зацікавлені сторони у підготовці фахівців за освітніми програмами – це фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес до освітньої діяльності Інституту, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на освітню діяльність Інституту;

якість вищої освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом вищої освіти та/або договором про надання освітніх послуг;

якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу в Інституті, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

2. УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Учасниками освітнього процесу в Інституті є:

- наукові або науково-педагогічні працівники з науковим ступенем;
- здобувачі вищої освіти;
- представники експертних рад роботодавців, експерти у відповідній галузі, фахівці-практики відповідного рівня та спеціальності, які залучаються до освітнього процесу під час реалізації освітньо-наукової програми;
- інші особи (працівники Інституту та стейкхолдери), передбачені спеціальними законами та залучені до освітнього процесу у порядку, що встановлюється Інститутом.

3. РІВНІ ТА СТУПЕНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

3.1 Рівні вищої освіти

Підготовка фахівців з вищою освітою в Інституті здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на рівнях:

- **третій** (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає дев'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій.
Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
- **науковий рівень** вищої освіти відповідає десятому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення

нових системоутворюючих знань, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

3.2 Ступені вищої освіти

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою ОНП, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти.

Інститут здійснює підготовку фахівців з вищою освітою ступенів доктора філософії за ОНП ІПФ НАН України за спеціальністю Е5/104 «Фізика та астрономія» (галузь знань Е «Природничі науки, математика та статистика»/10 «Природничі науки»).

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра.

Ступінь доктора філософії присуджується разовою спеціалізованою вченою радою Інституту за результатами успішного виконання аспірантом відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі (незалежно від форми навчання).

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить 4 роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії в ІПФ НАН України за спеціальністю Е5/104 «Фізика та астрономія» (галузь знань Е «Природничі науки, математика та статистика»/10 «Природничі науки») становить 52 кредитів ЄКТС.

Відповідність освітніх послуг Інституту державним стандартам освіти визначається через ліцензування, інспектування та акредитації освітніх програм.

4. СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

4.1 **Стандарт вищої освіти** – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

4.2 Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньо-наукової та наукової програм:

- обсяг кредитів, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- перелік компетентностей випускника;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти,
- сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

5. ЗМІСТ ОСВІТИ ТА НОРМАТИВНА БАЗА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА ТРЕТЬОМУ (ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ) РІВНІ

5.1 Зміст освіти в Інституті для третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-науковою програмою ІПФ НАН України за спеціальністю 104 «Фізика та астрономія» (галузь знань 10 «Природничі науки»), визначається стандартом вищої освіти, що був затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 20.05.2022 р. №502, спеціальністю Е5 «Фізика та астрономія» (галузь знань Е «Природничі науки, математика та статистика» (стандарт вищої освіти розробляється), робочими програмами навчальних дисциплін та програмами практик, нормативними документами Інституту і реалізується під час проведення навчальних занять та інших видів навчальної, наукової та позанавчальної діяльності та висвітлюється у підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах тощо.

5.2 Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу охоплює:

- освітньо-наукову програму спеціальності;
- навчальний план спеціальності;
- робочій навчальний план спеціальності;
- програми/силабуси навчальних дисциплін.

5.2.1 **Освітньо-наукова програма** (надалі – ОНП) визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї ОНП, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії в межах певної спеціальності.

Освітня складова освітньо-наукової програми формується з обов'язкової та вибіркової частин. Обсяг освітньої складової ОНП в Інституті прикладної фізики НАН України становить 52 кредитів ЄКТС.

Обов'язкова частина освітньої складової ОНП містить перелік обов'язкових навчальних дисциплін. Вона формується (переглядається та оновлюється), забезпечується і контролюється спеціально призначеними для цього установами НАН України відповідно наданих ним Президією НАН України завдань та повноважень, а також Інститутом в межах його повноважень.

Вибіркова частина містить науково та професійно орієнтовані дисципліни для спеціальності Е5/104 «Фізика та астрономія», перелік яких визначають особливості спеціальності, наукових шкіл Інституту, потреби ринку праці у фахівцях певної спеціальності, вимоги працедавців тощо, та дисципліни за вибором здобувачів, які обираються з урахуванням напрямку дисертаційного дослідження здобувача, його індивідуальних професійних та наукових потреб. Вибіркова частина освітньої програми формується, забезпечується і контролюється Інститутом.

Освітня складова вибіркової частини щороку переглядається проектною групою (групою забезпечення спеціальності) Інституту під час перегляду змісту навчальних планів, технологій навчання та оцінювання та оновлення навчальних і робочих програм з дисциплін, що забезпечують набуття відповідних компетентностей.

5.2.2 **Навчальний план** регламентує навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні за певною спеціальністю, який затверджує директор Інституту.

На підставі ОНП Інституту проектна група Інституту розробляє навчальний план, у якому визначається перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

Перелік дисциплін навчального плану складається з двох частин – обов'язкової та вибіркової. Вибіркова частина навчального плану становить не менше 25 % від загальної кількості кредитів. Зазначену частину навчального плану аспірант формує самостійно з переліку дисциплін (додаткових спеціалізацій тощо) за встановленою в Інституті процедурою.

Інститут у межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації, перелік яких зазначається в навчальному плані.

5.2.3 На кожний навчальний рік на підставі навчального плану проектною групою формується **робочий навчальний план** спеціальності Е5/104 «Фізика та астрономія», що конкретизує перелік навчальних дисциплін та інших освітніх компонентів з урахуванням обраних здобувачами вибіркового дисциплін, а також види навчальних занять, їхній обсяг, форми підсумкового контролю тощо. Робочий навчальний план затверджується директором Інституту та доводиться до відома аспірантів.

5.2.4 Основна мета, завдання (навчальні цілі), зміст навчальної дисципліни, результати навчання за дисципліною, співвідношення результатів навчання за дисципліною із програмними результатами навчання, критерії оцінювання якості знань аспірантів, визначаються у **робочій програмі навчальної дисципліни (силабусі)**.

Робоча програма/силабус навчальної дисципліни, ухвалена рішенням відділу і затверджена директором та Вченою радою Інституту, входить до обов'язкових матеріалів, які розміщуються на офіційному веб-сайті Інституту.

Інститут самостійно розробляє та запроваджує власні програми освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Засвоєння здобувачами навчальних дисциплін може відбуватися на базі Інституту, а також в межах реалізації права на академічну мобільність – на базі інших вищих навчальних закладів (наукових установ).

5.3 Індивідуальний нплан здобувача – це документ, за яким здобувач навчається і виконує наукові дослідження упродовж усього терміну навчання. Формування індивідуального навчального плану аспіранта передбачає можливість індивідуального вибору навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньо-науковою програмою та навчальним планом (в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС). При цьому здобувачі мають право вибирати навчальні дисципліни, які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження.

Індивідуальний план здобувача погоджується з науковим керівником у відповідності до теми дисертаційного дослідження, затвердженої Вченою радою Інституту.

6. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- 6.1 Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Інституту (далі – Система якості) являє собою сукупність змісту, форм, методів, технологій і засобів навчання, проміжного та підсумкового оцінювання якості професійної підготовки майбутнього фахівця.
- 6.2 В основу Системи якості вищої освіти Інституту закладено врахування особливостей підготовки фахівців різного напрямку та фаху.
- 6.3 Кінцева мета функціонування Системи якості – це забезпечення підготовки конкурентоспроможного випускника на ринку праці.
- 6.4 Основними принципами Системи якості виступають:
- відкритість усіх процесів, пов'язаних із наданням освітніх послуг;
 - сучасність змісту, форм, методів і технологій навчання аспірантів;
 - варіативність і гнучкість у реалізації освітніх програм;
 - об'єктивність оцінок і суджень;
 - практична спрямованість освітнього процесу, відповідність потребам ринку праці.
- 6.5 Внутрішня система забезпечення якості освіти реалізується через:
- постійне оновлення і удосконалення навчально-методичного забезпечення;
 - розроблення та впровадження в практику нових освітніх програм і удосконалення та оновлення навчальних планів;
 - внесення необхідних змін до змісту підготовки фахівців;
 - упровадження інноваційних технологій і підходів;
 - неперервне підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу;
 - забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
 - забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками Інституту та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
 - проведення зовнішнього аудиту щодо управління якістю, який здійснюють незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.
- 6.6 Постійне оновлення і вдосконалення навчально-методичного забезпечення реалізується через:
- щорічне оновлення робочих програм навчальних дисциплін з обов'язковим їх обговоренням на засіданнях із зазначенням ресурсів наявних у фондах бібліотеки (основної літератури, фахових періодичних видань, електронних, мультимедійних ресурсів тощо);
 - оновлення і розроблення нових засобів діагностики навчальних досягнень (зокрема засобів проміжного і підсумкового контролю, атестації) для визначення результатів навчання.
- 6.7 Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватись Етичного кодексу вченого.

7. АКАДЕМІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ АСПІРАНТУРИ ІНСТИТУТУ

- 7.1. Зарахування на навчання до аспірантури Інституту здійснюють на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних

закладів, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, та Правил прийому до аспірантури Інституту.

7.2. Навчальний час визначається кількістю облікових одиниць, відведених для реалізації освітньо-наукової програми.

Обліковими одиницями навчального часу аспіранта є академічна година, тиждень, семестр, курс, кредит ЄКТС.

- **академічна година** – це мінімальна облікова одиниця навчального часу, яка служить основою для планування і обліку таких видів занять як лекція, семінарське заняття. Тривалість однієї академічної години становить 45 хвилин. Дві академічні години утворюють «пару». «Пара» може бути тривалістю 80 хвилин і проводитись без перерви.
- **навчальний тиждень** – складова частина навчального часу тривалістю не більше 45 академічних годин.
- **навчальний семестр** – складова частина навчального часу аспіранта.
- **навчальний курс** – завершальний період навчання аспіранта протягом навчального року. Навчальний рік триває 52 тижні, з яких теоретичне навчання, семестровий контроль становить 40 тижнів, решта – 2 місяці (мінімальна сумарна тривалість канікул упродовж навчального року становить 8 тижнів) – а на останньому році навчання від одного до трьох тижнів на рік відводиться на атестацію.

Тривалість перебування аспіранта на навчальному курсі включає час навчальних семестрів та канікул.

7.3. Рекомендована структура кредиту ЄКТС в Інституті передбачає для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, як правило, не більше 35% лекційних занять.

7.4. Графік освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії визначає календарні терміни навчального процесу та підсумкового контролю.

7.5. Покладення Інститутом на аспірантів обов'язків, не пов'язаних з виконанням ОНП Інституту, забороняється.

8. ДОСТУП ДО ВИЩОЇ ОСВІТИ, ПРИЙОМ, ВІДРАХУВАННЯ, ПЕРЕРИВАННЯ НАВЧАННЯ, ПОНОВЛЕННЯ І ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

8.1. Правила прийому на навчання до Інституту

Прийом на навчання до Інституту здійснюється на конкурсній основі відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів, затверджених центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Умови конкурсу повинні забезпечувати дотримання прав особи у сфері освіти. Відповідно до Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів Вчена рада Інституту не пізніше грудня того року, що передує року вступу, затверджує Правила прийому до Інституту, які оприлюднюються на офіційному веб-сайті Інституту.

Здобувачі вищої освіти, які навчаються в Інституті, мають права і обов'язки, передбачені законодавством України, нормативною базою Інституту та договором (угодою), укладеним між здобувачем та Інститутом.

8.2. Права та обов'язки осіб, які навчаються в Інституті

Здобувачі вищої освіти, які навчаються в Інституті **мають право** на:

- безпечні та нешкідливі умови навчання, праці й побуту;
- трудову діяльність у позанавчальний час відповідно до законодавства;
- додаткову оплачувану відпустку у зв'язку з навчанням за основним місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;
- безоплатне користування бібліотеками, інформаційними фондами, навчальною та науковою базами Інституту в межах опанування обраної освітньої програми;
- безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлені станом здоров'я (для осіб з особливими освітніми потребами);
- користування виробничою базою Інституту в порядку, передбаченому Статутом;
- участь у науково-дослідних, дослідно-конструкторських роботах, конференціях, симпозіумах, виставках, конкурсах; представлення своїх робіт для публікації;
- участь у заходах з освітньої, наукової, науково-дослідної, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку;
- участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення навчального процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту, оздоровлення;
- внесення пропозицій щодо умов і розміру плати за навчання;
- участь у громадських об'єднаннях, діяльності органів громадського самоврядування Інституту, ради молодих вчених, Вченої ради;
- вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною ОНП та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25% загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти;
- навчання одночасно за декількома освітніми програмами, зокрема в інших ЗВО, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету;
- академічну мобільність, зокрема міжнародну;
- навчання за індивідуальним графіком (регулюється окремим положенням);
- отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством;
- зарахування до страхового стажу відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» періодів навчання на денній формі навчання у аспірантурі, докторантурі, за умови добровільної сплати страхових внесків;
- академічну відпустку або перерву в навчанні із збереженням окремих прав здобувача вищої освіти, а також на поновлення на навчання у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;
- участь у формуванні індивідуального навчального плану;
- моральне та/або матеріальне заохочення за успіхи у навчанні, науково-дослідній і громадській роботі;
- захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;
- безоплатне проходження практики на підприємствах, в установах, закладах та організаціях;

- канікулярну відпустку тривалістю не менше, ніж вісім календарних тижнів на навчальний рік;
- оскарження дій органів управління Інститутом та їхніх посадових осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- отримання стипендій особами, які навчаються в Інституті за денною формою за рахунок коштів державного бюджету, у встановленому законодавством порядку;
- отримання особами, які навчаються в Інституті за денною формою, інших стипендій, призначених фізичними (юридичними) особами.

Здобувачі вищої освіти, які навчаються в Інституті, **зобов'язані**:

- дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку Інституту;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- виконувати вимоги ОНП, індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Аспіранти, які через поважні причини пропустили навчальні заняття, що потребують обов'язкового відпрацювання, повинні їх виконати у спеціально встановлений для цього час у визначеному порядку. Аспірант, який через поважні причини не з'явився на заняття, повинен не пізніше наступного дня повідомити про це НОВ і протягом трьох днів після виходу на заняття подати документи, що пояснюють причину відсутності.

Дотримання **академічної доброчесності** здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань проміжного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації;
- виконання вимог навчального плану в терміни, визначені графіком організації навчального процесу;
- відвідування заняття відповідно до навчального плану та розкладу занять;
- брати участь в усіх видах робіт, пов'язаних із самообслуговуванням, у навчальних приміщеннях та гуртожитках, допомагати підтримувати належний порядок на територіях, прилеглих до навчальних корпусів, інших культурно-побутових об'єктів, які обслуговують аспірантів Інституту;
- своєчасне інформування НОВ Інституту у випадках неможливості через поважні причини відвідувати заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки, контрольні роботи тощо;
- дбайливе та охайне ставлення до майна Інституту (приміщень, меблів, обладнання, інвентарю, навчальних посібників, книжок, приладів тощо), а в разі спричинення матеріальних збитків відшкодовувати їх; забороняється без

дозволу відповідальних осіб виносити речі, обладнання з лабораторій, навчальних та інших приміщень.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до відповідальності шляхом:

- повторного проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо) за умови дворазового перескладання;
- повторного проходження відповідного освітнього компонента ОНП Інституту;
- позбавлення академічної стипендії;
- відрахування з Інституту.

Види відповідальності здобувачів освіти за конкретні порушення академічної доброчесності, порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності визначаються окремим нормативним документом Інституту -«Положення про академічну доброчесність наукових працівників та здобувачів вищої освіти в Інституті прикладної фізики НАН України». За невиконання обов'язків і порушення Правил внутрішнього розпорядку Інституту директор може накладати дисциплінарне стягнення на здобувачів вищої освіти або відрахувати їх з Інституту.

8.3 Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення аспірантів

Порядок відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у ЗВО, а також порядок надання їм академічної відпустки регламентується відповідними нормативними документами, затвердженим МОН України, та здійснюється відповідно до статті 46 Закону України «Про вищу освіту».

8.3.1 Відрахування аспірантів

Підставами для відрахування здобувача вищої освіти є:

- завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою;
- власне бажання;
- переведення до іншого навчального закладу;
- невиконання індивідуального навчального плану, що підтверджене рішенням Вченої ради Інституту;
- нерозпочате аспірантом навчання після зарахування протягом десяти днів за відсутності поважних причин;
- порушення умов договору (контракту), укладеного між Інститутом та особою, яка навчається;
- інші випадки, передбачені законодавством.

Відрахування аспірантів здійснюється наказом директора за поданням гаранта ОНП Інституту.

Особа, відрахована з Інституту до завершення навчання за освітньою програмою, отримує академічну довідку, що містить відомості про зараховані навчальні дисципліни – обсяг у кредитах та оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС окремо за кожен навчальний рік. Навчальні дисципліни, з яких здобувач одержав незадовільні оцінки, до академічної довідки не вносяться.

8.3.2 Переривання та поновлення навчання

Здобувач вищої освіти має право на перерву в навчанні (академічну відпустку) у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньої (наукової) програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу й у разі

втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Таким аспірантам надається академічна відпустка в установленому порядку.

Навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (зокрема, іноземних держав) може бути підставою для перерви у навчанні, якщо інше не передбачено міжнародними актами чи договорами між вищими навчальними закладами в частині реалізації права на академічну мобільність.

Особа, відрахована з Інституту до завершення навчання за відповідною освітньою програмою з поважних причин, має право на поновлення на навчання в межах ліцензованого обсягу Інституту.

Поновлення осіб в аспірантурі здійснюється наказом директора.

8.3.3 Переведення аспірантів

На наступний курс навчання в межах відповідної освітньої програми переводяться аспіранти, які повністю виконали вимоги навчального плану певного курсу, успішно склали всі екзамени і заліки.

У випадку тривалої хвороби в період заліково-екзаменаційної сесії та канікул за наявності відповідних документів окремим аспірантам може бути встановлений індивідуальний графік складання екзаменів тривалістю не більше місяця після початку наступного семестру.

Якщо цей термін є недостатнім для виконання індивідуального графіка, розглядається питання щодо надання академічної відпустки або призначення повторного курсу навчання.

9. АКАДЕМІЧНІ СВОБОДИ, ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ

9.1 Права науково-педагогічних та наукових працівників Інституту

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту мають право на:

- академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом;
- академічну мобільність для провадження професійної діяльності;
- захист професійної честі та гідності;
- участь в управлінні Інститутом, зокрема обирати та бути обраним членом Конференції трудового колективу, Вченої ради Інституту;
- обрання методів і засобів навчання, що забезпечують високу якість освітнього процесу;
- забезпечення створення відповідних умов праці, підвищення свого професійного рівня, організацію відпочинку та побуту, встановлених законодавством, нормативними документами та Статутом Інституту, умовами індивідуального трудового договору та колективного договору;
- безоплатне користування бібліотечними, інформаційними ресурсами, послугами навчальних, наукових, спортивних, культурно-освітніх підрозділів Інституту;
- на підвищення кваліфікації та стажування не рідше одного разу на п'ять років;
- захист права інтелектуальної власності.
- інші права, передбачені законодавством і Статутом Інституту.

9.2 Академічні свободи науково-педагогічних та наукових працівників Інституту

Академічна свобода є суттєвою передумовою тих освітніх, науково-дослідних, управлінських та обслуговуючих функцій, які покладаються на Інститут.

Свобода в науковій і викладацькій діяльності є основним принципом Інститутського життя, а Інститут, у межах своєї компетенції, гарантує її дотримання і реалізацію. В Інституті забезпечуються такі академічні свободи:

- наукова творчість є фундаментальним правом кожного працівника;
- будь-яке наукове дослідження вільне від прихованого чи відкритого репресивного впливу бюрократичних, політичних, релігійних та фінансових директив, зокрема від адміністрації Інституту;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі теми дослідження, методів дослідження; власних міркувань і наявності різних думок щодо одержаних наукових результатів; у виборі місця здійснення наукової діяльності, яке обирається ним, виходячи із доцільності для дослідження;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі способів та засобів представлення результатів дослідження, мають право і рівний доступ до засобів та джерел інформації.

9.3 Обов'язки науково-педагогічних та наукових працівників

Науково-педагогічні та наукові працівники Інституту зобов'язані:

- забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої-наукової програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність (для науково-педагогічних працівників);
- підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію (для науково-педагогічних працівників).
- дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність здобувачів вищої освіти;
- розвивати у здобувачів самостійність, критичне мислення, креативність, ініціативність і підприємливість, навички самопізнання, самоусвідомлення самоосвіти тощо;
- дотримуватися Статуту Інституту, законів України, інших нормативно-правових актів;
- дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково- педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

9.4 Робочий час викладачів в Аспірантурі Інституту

- Планування робочого часу викладачів здійснюється на поточний навчальний рік та зазначається в навчальному навантаженні за проведення лекцій.
- Для організації планування навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи науково-педагогічних працівників в Інституті не пізніше ніж за два місяці до початку нового навчального року проводиться розрахунок навчального навантаження.
- Розрахунок обсягу навчальної роботи здійснюється відповідно до норм часу, які затверджуються директором і є обов'язковими.
- Для методичної, наукової і організаційної роботи норми часу встановлюються Інститутом, визначаються з урахуванням норм, встановлених НАН України та МОН України і розраховуються, виходячи з астрономічної години (60 хвилин), крім таких видів роботи, як читання лекцій, де академічна година (45 хвилин) обліковується як астрономічна година.
- Обсяг навчальної роботи науково-педагогічних працівників, виражений в облікових годинах, складає їх навчальне навантаження.
- Облік навчальної роботи науково-педагогічних працівників здійснюється за фактичними затратами часу.
- Обсяг навчального навантаження визначається кількістю часу, необхідного для проведення лекцій. Він розраховується на підставі та з урахуванням робочих навчальних планів і робочих навчальних програм.
- Права та обов'язки наукових та науково-педагогічних працівників визначаються законодавством України, трудовим договором (контрактом), посадовою інструкцією та нормативною базою Інституту.

Для забезпечення та організації освітньо-наукової програми підготовки здобувачів вищої освіти доктора філософії та проведення занять згідно з освітньою складовою цієї програми створена «Науково-методична рада з питань забезпечення та організації освітньо-наукової діяльності через аспірантуру Інституту»

10. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Цикл загальної підготовки

10.1. Відповідно до розпорядження Президії НАН України № 207 від 17.04.2025р. виконання освітньої складової програм підготовки аспірантів установ НАН України щодо здобуття мовних компетентностей покладається на Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України, який є головною установою в системі НАН України для підготовки кадрів вищої кваліфікації щодо вивчення іноземних мов і обслуговує усі відділення та регіональні центри Академії і входить до складу установ при Президії НАН України.

10.2. Центр забезпечує:

- проведення вступних іспитів із іноземних мов для осіб, що вступають до аспірантури Інституту, відповідно до рівня європейського стандарту володіння іноземною мовою B2;
- поглиблене вивчення європейських іноземних мов претендентами на здобуття наукового ступеня доктора філософії Інституту на рівні C1;
- проведення кваліфікаційних іспитів з іноземних мов на рівні C1.

10.3. Відповідно до розпорядження Президії НАН України 207 від 17.04.2025р. виконання освітньої складової програм підготовки аспірантів установ НАН України щодо оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями покладається на Центр гуманітарної освіти НАН України.

10.4. Центр забезпечує:

- підготовку (лекції, семінари в обсязі 6 кредитів ЄКТС) аспірантів Інституту до складання кваліфікаційного іспиту з набуття загальнонаукових (філософських) компетентностей,
- прийом кваліфікаційного іспиту з набуття загальнонаукових (філософських) компетентностей.

Цикл професійної підготовки та дисципліни вільного вибору аспіранта

10.5. Організацію підготовки аспірантів і здобувачів Інституту щодо вивчення дисциплін **циклу професійної підготовки (4 дисципліни) та дисципліни вільного вибору (5 дисципліни)** забезпечує Інститут.

10.6. Відповідальні за курси викладачі:

- забезпечують формування програми курсу, читання лекцій, приймання іспитів (заліків) і ведення відповідної документації,
- при формуванні програм курсів спираються на основні напрями наукової діяльності Інституту, досягнення його наукових шкіл, новітні наукові досягнення в світі, а також беруть до уваги тематику дисертаційних досліджень аспірантів.
- залучають до читання лекцій і формування програм курсів провідних вчених Інституту – висококваліфікованих фахівців з наукових напрямів, які входять до програми курсів.

Порядок обрання здобувачами вибіркового дисциплін

10.7. Вибіркові дисципліни є обов'язковою складовою навчального плану.

10.8. В кінці 3 семестру навчання здобувач за погодженням наукового керівника обирає 5 дисципліни для вибору з відповідної спеціальності, які пов'язані з тематикою його дисертаційного дослідження. Обрані дисципліни здобувач відображає в індивідуальному навчальному плані на відповідний рік.

10.9. За власним бажанням здобувач може додатково до обраних ним вибіркового дисциплін прослухати курси лекцій за іншими вибірковими дисциплінами, які викладаються іншим аспірантам Інституту, повідомивши про свій намір відповідного викладача.

Організація навчання здобувача за індивідуальним графіком навчання

10.10. Індивідуальний графік навчання здобувача – це документ, який встановлює часові особливості реалізації індивідуального навчального плану аспіранта загалом або його частини впродовж певного навчального року.

Індивідуальний графік навчання здобувача встановлюється тільки для аспірантів очної форми навчання.

10.11. Здобувач, переведений на індивідуальний графік навчання, має право самостійно вивчати навчальні дисципліни, але зобов'язаний до термінів проведення заходів підсумкового контролю виконати всі види робіт, що передбачені індивідуальним навчальним планом.

10.12. Дозвіл на навчання за індивідуальним графіком навчання можуть отримати здобувачі:

- за станом здоров'я, що підтверджено висновком лікаря;
 - є вагітними жінками чи матерями дітей віком до 3-х років, що підтверджено відповідними документами,
 - беруть участь у програмах міжнародної академічної мобільності, що підтверджено академічною довідкою або запрошенням організації чи установи, що приймає здобувача;
 - з інших поважних причин, як визнано за рішенням Вченої ради;
 - проходять стажування з метою подальшого працевлаштування, що підтверджено відповідними документами.
- 10.13 Здобувач, який має підтверджені підстави і виявив бажання навчатися за індивідуальним графіком навчання, не менш ніж за два тижні до початку періоду реалізації індивідуального графіка навчання, зазначеного у заяві, подає ученому секретарю Інституту заяву.
- 10.14 У разі отримання дозволу директора Інституту, здобувач формує індивідуальний графік навчання та подає його для погодження ученому секретарю Інституту.
- 10.15 До кінця терміну реалізації індивідуального графіка навчання за аспірантом зберігається право на отримання стипендії, якщо на момент оформлення індивідуального графіка навчання вона була призначена, та інші права відповідно до діючих норм законодавства.
Здобувач несе персональну відповідальність за виконання індивідуального графіка.

11. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В АСПІРАНТУРІ

- 11.1 Організація освітнього процесу здобувачів вищої освіти в аспірантурі Інституту здійснюється на засадах особистісноорієнтованого, діяльнісного, компетентісного підходів спрямованих на реалізацію навчання.
- 11.2 Організація освітнього процесу для здобувачів з особливими освітніми потребами, реалізація їх академічних прав в Інституті здійснюється відповідно до чинного законодавства.
- 11.3 Мовою освітнього процесу в Інституті є державна мова.
- 11.4 Навчання в Інституті здійснюється за очною (денною) формою навчання – за рахунок коштів державного бюджету (за державним замовленням).
- 11.5 Освітній процес в Інституті здійснюється за такими формами:
- навчальні заняття - аудиторні (лекції, практичні та семінарські заняття);
 - позааудиторні - (виконання індивідуальних завдань, самостійна робота аспірантів);
 - контрольні заходи.
- Форми організації освітнього процесу підготовки фахівців за освітньо-науковим і науковим рівнями вищої освіти регламентуються окремими положеннями.

Навчальні заняття

- 11.6 Основними видами навчальних занять в Інституті є лекція, практичне та лабораторне заняття, семінар та консультація. Такі форми проведення занять сприяють формуванню навичок активної пізнавальної діяльності, загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей.

- 11.7 На початку вивчення дисципліни викладач повинен ознайомити аспірантів з структурою, графіком навчального процесу; видами діяльності та кількістю балів, яку можна набрати за кожен вид навчальної діяльності при опануванні дисципліни.
- 11.8 Усі здобувачі вищої освіти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття та проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом та навчальним планом спеціальності.
- 11.9 Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять призначених для викладення теоретичного матеріалу, що формує у аспірантів знання з певної наукової галузі, визначає напрямок, основний зміст і характер усіх інших видів навчальних занять та самостійної роботи аспірантів з відповідної навчальної дисципліни.
- Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал однієї або декількох тем навчальної дисципліни. Лекція повинна мати проблемний характер, передбачати інтерактивну взаємодію з аспірантами. Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Лекції проводяться провідними науковцями Інституту, як правило, докторами та кандидатами наук.
- 11.10 Практичні, лабораторні заняття, семінари – це вид навчального заняття, який передбачає попереднє самостійне опанування аспірантами навчального матеріалу, на основі якого викладач організує дискусію, інші види діяльності аспірантів, навколо визначеної проблематики.
- 11.11 Самостійна робота здобувача є однією з форм організації навчального процесу, це є самостійні навчальна та творча роботи, які виконуються у позааудиторний (вільний від обов'язкових навчальних занять) час за завданням і під методичним керівництвом наукового керівника, але без його безпосередньої участі. Обсяг самостійної роботи здобувача з кожної навчальної дисципліни регламентує навчальний план, а її зміст визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та рекомендаціями викладача.
- Самостійна робота аспіранта є невід'ємною складовою освітнього процесу, що передбачає виконання аспірантом, запланованих завдань та сприяє послідовному виробленню навичок ефективної самостійної професійної діяльності, розвитку інтересу до творчої роботи, здатності вирішувати наукові та практичні завдання та забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності.
- Основні види самостійної роботи здобувача вищої освіти:
- опрацювання навчального матеріалу (за конспектом лекцій, навчально-методичною та науковою літературою), пошук інформації в бібліотеках, мережі Інтернет, використання баз даних інформаційно-пошукових та довідникових систем;
 - підготовка до виконання практичних занять, опрацювання інструкцій і методичних рекомендацій, оформлення звітів;
 - підготовка доповідей, рефератів, звітів;
 - виконання індивідуальних (розрахункових та розрахунково-графічних, навчально-дослідних тощо) завдань;

- самооцінювання знань і умінь із навчальних дисциплін;
- науково-дослідницька робота (у тому числі під час виконання наукових робіт, написання кваліфікаційної роботи, статей, тез доповідей на конференціях тощо);
- інші види самостійної роботи, спеціальні для конкретної навчальної дисципліни, напряму чи спеціальності (наприклад, переклад та опрацювання іншомовних наукових видань).

Самостійну роботу здобувач може виконувати у бібліотеці, навчальних кабінетах, лабораторіях тощо. Виконання здобувачем самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця.

- 11.12 Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою програмою навчальної дисципліни та відповідними методичними рекомендаціями.
- 11.13 Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочою програмою для засвоєння аспірантом у процесі самостійної роботи, виноситься для підсумкового контролю разом з навчальним матеріалом, що опрацьовувався під час аудиторних занять.
- 11.14 Координацію планування, організації та контролю самостійної роботи здобувачів забезпечує учений секретар та НОВ, викладачі відповідних дисциплін, завідувачі відділів та наукові керівники здобувачів.

Контроль результатів навчання аспірантів

- 11.15 Оцінювання результатів навчання здобувачів є складовою навчального процесу. Його проводять з метою встановлення відповідності набутих аспірантами компетентностей вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.
- 11.16 Основне завдання контролю результатів навчання – одержання інформації про динаміку, особливості та ефективність освітнього процесу. Загальне оцінювання засвоєння аспірантом навчального матеріалу з кожної дисципліни здійснюється за результатами проміжного і підсумкового контролю за 100-бальною шкалою з обов'язковим переведенням оцінок до чотирьох- або двобальної шкали.
- 11.17 Здобувач зобов'язаний дотримуватися заданого викладачем графіка виконання обов'язкових індивідуальних робіт. Здобувачу, який із поважних причин (за медичними показаннями, сімейними обставинами, у зв'язку зі закордонним стажуванням тощо), підтверджених документально, не мав можливості виконати обов'язкові індивідуальні роботи, встановлюється індивідуальний графік їх виконання.
- 11.18 У разі виявлення порушень академічної доброчесності при виконанні обов'язкових індивідуальних робіт, ці види робіт здобувачу не зараховуються. У випадку відпрацювання невиконаних вчасно обов'язкових індивідуальних робіт до терміну проведення екзамену, передбаченого графіком підсумкового контролю, здобувач отримує допуск до підсумкового контролю.
- 11.19 Здобувача, який без поважних, документально підтверджених підстав не виконав обов'язкові індивідуальні роботи з однієї або двох навчальних

дисциплін може бути відраховано за невиконання індивідуального навчального плану.

- 11.20 Для навчальної дисципліни, з якої навчальним планом передбачено іспит/екзамен, підсумкова оцінка складається з оцінки поточного контролю результатів навчання упродовж року та оцінки результатів навчання при проведенні контрольних заходів під час контролю протягом року (якщо вони проводились).
- 11.21 Для навчальної дисципліни, з якої передбачено залік, підсумкова оцінка виставляється за 100-бальною шкалою оцінювання за результатами поточного контролю та за результатами заліку.
- 11.22 Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання аспірантів на проміжних або заключному етапах їх навчання за рівнем вищої освіти. Підсумковий контроль проводять у формах іспиту або заліку з конкретної навчальної дисципліни за накопичувальною системою і в терміни, встановлені графіком освітнього процесу. Форма підсумкового контролю визначається навчальним планом та відображається у робочій програмі навчальної дисципліни. Перед складанням контрольного заходу з навчальної дисципліни, викладач, як правило, проводить для здобувачів консультацію. Результати проміжного та підсумкового контролю знань аспірантів зазначаються у відомості обліку успішності та в індивідуальному навчальному плані аспіранта.
- 11.23 Іспит /екзамен/ – форма контролю засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу (результатів навчання) з окремої навчальної дисципліни за навчальний рік. До іспиту виносяться теоретичні питання, типові та комплексні завдання, що потребують творчого підходу та вміння синтезувати отримані знання й застосувати їх для вирішення практичних завдань, за матеріалом, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни.
- 11.24 Іспити здобувачі складають лектору відповідної дисципліни у терміни, визначені розкладом підсумкового контролю, але не пізніше терміну завершення навчального року. Іспит проводиться в межах одного робочого дня. Результати оцінювання виконаних здобувачем робіт викладач доводить до відома здобувачів. Здобувачі, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються не атестованими.
- 11.25 Залік (диференційований залік) – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем навчального матеріалу з певної дисципліни сумарно за всіма видами робіт, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни.
- 11.26 Здобувач вважається таким, що складав підсумковий контрольний захід, якщо він з'явився на нього та виконав завдання, або виконав контрольні завдання достроково, за індивідуальним планом. Під час виконання завдань

іспиту здобувач має право звернутися до викладача за роз'ясненням змісту завдання.

- 11.27 Здобувач, який захворів під час підсумкового контролю, зобов'язаний повідомити НОВ Інституту про свою хворобу в день екзамену та після одужання надати медичну довідку. Здобувач, який не з'явився на контрольний захід без поважної причини, вважається не атестованим.
- 11.28 Викладачі повинні контролювати дотримання здобувачами встановленого порядку здійснення заходу підсумкового контролю. У разі його порушення аспірантом, викладач може відсторонити цього здобувача від виконання завдання, повідомивши про це вченого секретаря Інституту.
- 11.29 Здобувач, який не погоджується з виставленою оцінкою, має право звернутися з письмовою апеляцією до директора Інституту не пізніше наступного робочого дня після проведення іспиту. Лектор з цієї навчальної дисципліни, завідувач відділу та учений секретар та/або призначений викладач зобов'язані розглянути апеляцію у присутності здобувача та упродовж двох робочих днів та прийняти остаточне рішення.
- 11.30 Результат розгляду апеляції фіксується на письмовій роботі здобувача і підтверджується підписами відповідних осіб, які розглядали апеляцію.

Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

- 11.31 **Атестація аспіранта** – це встановлення відповідності засвоєних аспірантами рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.
- 11.32 Атестація здійснюється відкрито і гласно двічі на навчальний рік.
- 11.33 Етапи проходження атестації:
- атестація науковим керівником;
 - висновок відділу;
 - висновок атестаційної комісії;
 - затвердження результатів атестації Вченою радою Інституту.
- 11.34 Атестація здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації. Стан готовності дисертації аспіранта (ад'юнкта) до захисту визначається науковим керівником (або консенсусним рішенням двох керівників). Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом (ад'юнктом) його індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи.
- 11.35 Вчена рада Інституту може утворити разову спеціалізовану вчену раду з відповідної спеціальності та подати до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти документи для її акредитації або звернутися з клопотанням про прийняття дисертації до захисту до іншого закладу вищої освіти (наукової установи), де функціонує постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності.

12. ЛІКВІДУВАННЯ АКАДЕМІЧНИХ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ

- 12.1 Аспіранти, які не виконали індивідуальний навчальний план за підсумками навчального року, вважаються такими, що мають академічну заборгованість.
- 12.2 Академічна заборгованість з певної навчальної дисципліни виникає у разі одержання аспірантом незадовільного балу за результатами підсумкового контролю.
- 12.3 Аспіранти, які одержали під час екзаменаційної сесії не більше двох незадовільних оцінок, мають право ліквідувати академічну заборгованість у встановлені строки, як правило, до початку наступного семестру.
- 12.4 Аспіранти, які не ліквідують академічні заборгованості у встановлені строки, відраховуються з аспірантури Інституту. Перескладання екзамену допускається не більше двох разів з кожної дисципліни.
- 12.5 Аспіранти, які одержали під час екзаменаційної сесії три і більше незадовільних оцінок, відраховується з Інституту за невиконання індивідуального навчального плану (за академічну неуспішність).
- 12.6 Аспіранти, які навчаються в Інституті і не ліквідували академічну заборгованість до початку наступного семестру, відраховуються. Такі аспіранти мають право поновлення на навчання в Інституті тільки за кошти фізичних (юридичних) осіб, за умови укладання договору.
- 12.7. Комісії з ліквідування академічних заборгованостей та графік ліквідування заборгованостей з дисциплін формує учений секретар на підставі пропозицій відповідальних за викладання курсів лекцій установ та викладачів.
- 12.8. Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України та Центр гуманітарної освіти НАН України організують процес ліквідування академічних заборгованостей з дисциплін, які вони забезпечують.
- 12.9. Ліквідування академічної заборгованості з навчальної дисципліни перед комісією здобувачі здійснюють в усній формі як комплексну перевірку їхнього рівня знань та вмінь з конкретної дисципліни.
Оцінка, виставлена комісією, є остаточною.
- 12.10. Здобувач, який після завершення роботи комісій не атестований, відраховується з Інституту за невиконання індивідуального навчального плану.

Погоджено
Учений секретар Інституту
к.ф.-м.н., с.н.с.

Олексій ВОРОШИЛО